

11. *Impugnatur secundo excludendo quæ assignantur instar operationis.*—*Excluditur ministratio.*— Idem explicari potest discurrendo breviter per ea, quæ Capreolus numerat, et inquirendo quid sint, quantumve ad rationem essendi in loco conferre valeant. Et omisso motu locali, de quo jam dictum est, addit primo *ministrationem*. Quæ dici quidem posset una ex rationibus finalibus, propter quam potest Angelus ad locum mitti, vel ibi adesse: nullo autem modo illa potest esse ratio formalis essendi in loco. Tum quia, licet ordine intentionis illa sit prior, in ordine executionis prius est esse alicubi, quam ibi ministrare. Ut, verbi gratia, quando missus est Angelus Gabriel ad annuntiandum Virgini mysterium salutis, prius ingressus est ad eam, per quod ibi esse capit, et postea ministerium suum inchoavit, loquendo ad Virginem juxta verba Lucæ 1: *Et ingressus Angelus ad eam dixit*. Tum etiam quia hæc ratio ministrandi manifeste est extrinseca, et pendens ex intentione agentis, possetne Angelus esse in eodem loco sine relatione ministerii. Tum denique, quia vel est sermo de ministratione actuali seu in actu secundo, vel tantum in actu primo, et quasi in animi præparatione. Primum non fit sine actuali operatione, et actione transeunte, quam hæc sententia supponit non esse necessariam, secundum autem non excedit applicationem virtutis, et sine substantiali præsentia esse potest. Et ita contra hanc partem procedunt omnia dicta contra præcedentem sententiam, et faciunt, quæ jam contra alteras partes addemus.

12. *Excluditur præsentia seu ornatus primo.*— Secundo ergo loco addit Capreolus, *præsentiam*, refertque Aureolum interrogantem, quid sit hæc præsentia. Cui ille respondet: *Quod non est influxus alicujus qualitatis, aut virtutis, sed dicit quamdam nobilitationem et exornationem, et actuationem corporis per spiritum*. Et hoc modo dicit non solum Angelos sanctos esse in cælo empyreo ornando illud, sed etiam dæmones esse in inferno, veluti ornando locum illum. Et allegat divum Thomam in 4, distinct. 48, quæst. 2, art. 4, ad 3. Rursus vero interrogando quid sit iste ornatus, vel nobilitatio, respondet: *Quod est quedam relatio significata per modum actionis transeuntis, et ordo quidam congruentiæ unius ad alium, vel superioritatis, vel deputationis unius ad alium*. Sed hæc omnia imprimis non excedunt applicationem virtutis, imo vix illam attingunt, unde omnia dicta contra applicationem virtutis, non minus contra hæc omnia procedunt. Deinde

fere omnia pertinent ad rationem finalem essendi in loco, formalem autem non attingunt, quia fere omnia esse possunt sine præsentia, seu indistantia substantiæ Angeli, quæ ad essendum in loco imprimis necessaria est, ut jam ostensum est.

13. *Excluditur secundo.*— Assumptum probatur, nam *ordo congruentiæ* inter cælum empyreum, et Angelum sanctum semper invenitur, etiamsi Angelus sit in terra. Quod si dicitur, tunc Angelum non actu ornare cælum, sed solum quando est illi præsens; hoc ipsum a Cajetano et aliis Thomistis merito redarguitur, quia talis ornatus, et supponit realem præsentiam, et indistantiam, et in re ipsa nihil illi addit, sed solum denominationem extrinsecam, quam ex sola præsentia Angelorum in cælo nos apprehendimus. Unde frustra extenditur hoc ad existentiam dæmonum in inferno, quia revera etiam in nostro modo concipiendi, et denominandi, dæmones non ornant illum locum, sed potius ipsum deformant. Neque D. Thomas in illo modo loquendi, et respondendi persistit. Idem argumentum fit *superioritate*, nam Angelus superior est corpori, etiamsi in illo non sit. Item de *deputatione*, quia deputatio non est, nisi denominatio ab actu aliquo mentis, vel divinæ, vel creatæ, quo Angelus deputatus est ad aliquod ministerium, vel ad operandum in aliquod corpus, quam deputationem retinet ubicumque sit. Idem est de *præsentia*, quia hæc etiam in dignitate quadam morali, seu in aliquo munere consistit; unde haberi potest, etiamsi Angelus distet ab eo loco, cui præsidere dicitur. Imo non solum quoad munus, sed etiam quoad aliquem ejus usum durare potest. Nam ad eum, qui præsidet, pertinet curam habere subditorum, et præcipere, vel ordinare aliquid, et hæc potest facere Angelus superior, etiamsi distans sit, quia hæc fiunt per attentionem, intelligentiam, vel locutionem, quæ in Angelis propter distantiam non impediuntur. Idemque est de custodia: nam Angelus custos suo modo præsidet homini sibi commutato, et nihilominus quamvis sit in cælo empyreo, semper est custos, et inde præsidet, imo etiam custodit, ut fatetur divus Thomas, 4 part., q. 413, art. 6, ad 3, et in 2, dist. 11, p. 1, q. 1, art. 4, ad 5. Ergo ista omnia nullo modo pertinent ad rationem formalem essendi in loco.

14. *Excluditur tertio.*— Ac tandem quoniam Capreolus fatetur hanc præsentiam, vel ornatum non esse nisi relationem quamdam, interrogare possumus, an sit relatio rationis,

vel realis: nam relatio rationis non sufficit ad formalem rationem essendi in loco, quia neque ratione sui, cum nihil sit, nec ratione fundamenti, quia vel est aliquis actus immanens, vel aliquid a reali præsentia independens. Relatio autem realis nulla potest cum fundamento cogitari inter Angelum et corpus, seclusa actuali efficientia per actionem transeuntem, nisi relatio propinquitatis ad locum, in quo est, vel distantiae ab aliis locis: hæc autem relatio non fundatur in præsentia, vel ornatu, aut congruentia, sed in solo ubi intrinseco, ut supra probatum est. Talis autem relatio licet ratione sui fundamenti possit aliquo modo pertinere ad rationem essendi in loco, ut infra videbimus, longe tamen diversa est ab illis, quas Capreolus excogitavit, et ideo nullo modo pertinet ad rationem formalem essendi.

15. *Excluditur quoque continentia, vel fortificatio, etc.*— Et eisdem rationibus excluduntur facile alia membra numerata a Capreolo, quæ revera in vocibus solum consistunt, et cum aliquid rei sub illis explicare conatur, in absurdum aliquid incidit. Ulterius enim illam *continentiam*, appellat, et hanc explicat per *fortificationem virtutis corporis*, quam ita exponit: *Quia spiritus comparatur ad corpus, tanquam actus ejus: omnis autem potentia vigoratur ex conjunctione ad suum actum, et ita etiam corpus ex conjunctione ad spiritum vigoratur*. Unde hanc conjunctionem vocat etiam *unionem* ad corpus. Et consequenter, etiam vocat *influxum*, quia confortatio sine influxu intelligi non potest, atque ita fatetur corpus ex conjunctione ad substantiam separatam aliquid accipere de illius virtute. Quia vero objici poterat, quod spiritualis substantia separata nihil potest agere in corpus præter motum localem. Respondet tacite his verbis: *Non quod illa virtus sit in corpore per modum realis qualitatis, sed per modum intentionis, eo modo, quo color est in aere, et ideo ex hoc corpus talem influxum percipiens est vigorosius et activius*.

16. *Capreolus pugnantiæ, et inconsequentie arguitur in prædictis rationibus assignandis.*— Si autem hæc verba attente considerentur, et in se, et cum superiori doctrina ejusdem auctoris conferantur, repugnantiæ involvere invenientur. Quia si corpus aliquid recipit ab Angelo, quo vigorosius, magisque activum redatur, necesse est, ut aliquid reale in se recipiat, quidquid illud sit: nam si in se non mutatur, nec robor, nec activitatem novam recipere potest: si autem corpus aliquid entitatis ab Angelo recipit, illa entitas non potest esse

nisi qualitas. In quo enim alio prædicamento erit? Erit ergo qualitas realis. Parumque refert quod intentionalis vocetur: male enim distinguitur qualitas a reali generatim sumpta, nam si realis non esset, nihil esset. Patetque in eodem exemplo adducto, nam color non est intentionaliter in aere, nisi efficiendo speciem, quæ qualitas realis est. Quod si in alio sensu, qualitas intentionalis distinguatur a reali respectu alterius, a qua producitur, quia non est illi æqualis, sed quædam participatio ejus, et quasi illius vicaria, sic non est de nomine contendendum, oportet tamen ut Capreolus fateatur Angelum non esse in corpore nisi efficiendo aliquid reale in illo, et consequenter per transeuntem actionem, quod ille admittere recusat, ideoque consequenter non loquitur, et repugnantia dicit. Unde D. Thomas, in 1, dist. 37, art. 1, in ea fuit sententia. Quod Angelus est in loco per actionem transeuntem, et consequenter concessit Angelum esse in loco *in quantum operatur circa aliquod corpus, vel motum, vel lumen, vel aliud hujusmodi*. Sed illud de productione luminis, præsertim corporalis, receptum non est, et eadem ratione neque acceptandum est, quod aliquid hujusmodi possit Angelus producere. Et simili ratione actio illa intentionalis, quam excogitavit Capreolus, si vera, et realis putatur, fictitia est, et sine fundamento. Si autem vera, et realis non est, nihil est, et ideo esse non potest ratio existendi realiter in loco.

CAPUT VI.

UTRUM ANGELUS SIT IN LOCO EXTRINSECO PER REALEM, AUT PHYSICAM UNIONEM AD CORPUS.

1. *Opinio affirmans declaratur.*— Sequitur tractanda quarta opinio dicens hanc rationem formalem esse modum quemdam positivum, qui in Angelo sit denuo, quoties locum novum acquirit, et corrumpitur, quoties locum amittit. Addit vero hæc sententia per illum modum non solum fieri Angelum propinquum corpori, et indistantem ab illo, sed etiam illi realiter uniri, ita ut modus ille amitti non possit, quamdiu Angelus est præsens tali corpori, etiamsi corpus a loco in quo est, moveatur, si Angelus velit modum illum in se conservare. Quocirca licet hic modus efficienter pendeat a voluntate Angeli, nihilominus juxta hanc sententiam necessario dicendum est pendere etiam a corpore, in quo Angelus est localiter, vel tanquam a causa materiali aliquo modo, vel

tanquam a termino ad quem dicit intrinsecam habitudinem transcendentalem. Nam si corpus a Deo annihilaretur, necessario Angelus amitteret illum modum, nec posset illum conservare etiamsi vellet. Sicut modus unionis animæ ad corpus necessario destruitur, destructo corpore, huic enim unioni comparatur modus ille angelicus ab auctoribus hujus sententiæ. Unde colligunt multa de motu Angelorum, quæ in sequentibus capitibus expendemus. Unum solum quoad examinandam hanc sententiam necessarium est, hic adnotabo. Aiunt enim, Angelum ratione hujusmodi non esse per se, et immediate, vel (ut rem declarem) per denominationem intrinsecam propinquum, vel distantem ab aliis corporibus, vel a centro, et polis mundi, sed tantum mediante corpore, et per denominationem a propinquitate, vel indistantia illius.

2. *Superioris opinionis auctores.* — Hanc opinionem refert ex recentioribus (illis non nominatis) Pesantius, 4 part., q. 52, art. 1, disp. 2, et dicit favere illi Richardus, in 1, distinct. 57, quæst. 1, sed nihil prorsus habet de tali unione. Magis posset attribui Capreolo supra: nam illud quod vocat, *instar operationis*, etiam vocat, *unionem Angeli ad corpus*, per quam dicit aliquo modo vigorari corpus, aut magis activum reddi. Ille tamen in sensu longe diverso loquitur, nec putat illam unionem esse modum in Angelo, sed potius habitudinem, nescio, quam corporis ad Angelum, et tandem concludit illam unionem in hac vita nobis non esse satis notam. Ex recentioribus autem solum Vasquez invenio hanc sententiam docentem, 4 part., disputat. 188, cap. ult. Non adducit autem peculiare fundamentum, sed reprobatis aliis opinionibus, putat solummodo hunc superesse, quo Angelus possit in loco esse. Et hac ratione tribuit hanc sententiam Henrico, quodlib. 1, quæst. 9, quia refutatis superioribus opinionibus, concludit aliquid esse addendum in substantia Angeli, quo in loco constituatur, quod esse non potest, nisi hic modus, ut Vasquez addit. Qui etiam supponit hunc modum non esse impossibilem, et ideo non esse cur negetur, cum nihil aliud supersit. Addit denique commoditates (ut ita dicam) ex hoc modo resultantes, prima quod illo posito, facile intelligitur Angelum posse ab omni loco absolvi: Secundo quod poterit sine difficultate intelligi transitus Angeli ab extremo ad extremum sine medio: tertia, quia ratione hujusmodi poterit esse in majori, vel minori loco pro voluntate sua, a qua ille

modus pendet et substantiam ipsam secundum se non consequitur.

3. *Impugnatur proposita sententia quoad unionem.* — Hæc sententia quatenus requirit ex parte Angeli, ut in loco sit, modum superadditum ipsi substantiæ, ratione cujus alicubi determinate sit, nobis probatur, juxta ea, quæ capite secundo diximus, et in sequenti puncto dicemus. Quatenus vero ait, per hunc modum non solum habere Angelum propinquitatem, et indistantiam a corpore, sed etiam veram, et realem unionem cum illo, mihi valde displicet, qui rem novam addit, quam non intelligo, et pluribus difficultatibus, et incommodis plenam invenio. Primo igitur argumentor contra hanc partem, quia non potest intercedere inter aliqua duo realis unio, nisi ex illis resultet aliquid vere, et realiter unum, præsertim quando inter se immediate uniuntur, sed ex Angelo, et corpore, non sit aliquid realiter unum; ergo nulla esse potest talis unio. Major videtur ex terminis per se nota, quia unio est quasi via ad unum, et ideo si unio est realis, aliquid realiter unum ex illa resultaret. Item quia unio est nexus, et vinculum inter unita; ergo facit ex eis aliquid unum. Loquor autem de unione reali, ut excludam unionem affectus, qualis est inter amantem et amatum, et omnem unionem mere extrinsecam, qualis est ordinis, ut in exercitu, vel compositionis artificiosæ, qualis fit inter partes domus, aut navis, etc., quamvis in his omnibus semper resultet aliquid unum proportionatum unioni. Nunc autem loquor de unione reali, quæ physica potest appellari, nec possum melius illam explicare, et a præcedentibus distinguere, quam ex intrinseca dependentia, qua ille modus unionis dicitur pendere a corpore, cui Angelus uniri dicitur, scilicet quod omnino pendet a corpore, ita ut manere non possit, si corpus destruat: nam hoc est signum realis, ac Physicæ unionis, et ideo necesse est, ut aliquid etiam physice unum ex illa resultet, esto illa unio, et unitas accidentaria sit.

4. *Progreditur impugnatio.* — *Varia unionum genera.* — Minor principalis argumenti non aliter a me probatur, quam petendo, ut explicetur nobis, quod vel quale sit hoc unum, quod ex Angelo, et corpore resultat, præter aggregatum quoddam duarum substantiarum simul positarum. Nam si alio specialiori modo ex illis fit unum, profecto aliquod nomen recipere potest, et saltem per analogiam ad aliquam unionem nobis notam posset explicari.

Sic enim sancti Patres, etiam supremam, et omnium mirabiliorem unionem humanitatis ad verbum declarare conati sunt per analogiam ad alias uniones, et explicando illud unum, quod ex illa resultat. Quomodo ergo credibilis est unio inter Angelum, et corpus, quam nec fides docet, nec ejus terminum ratio assequitur; imo neque per analogiam ad alias uniones concipi, nedum explicari potest. Unde etiam argumentari soleo, quia illa non est unio materiæ cum forma, nec est accidens cum subjecto, nec naturæ cum supposito, nec partis cum parte, et est major quam propinquitas secundum locum, ut illa opinio supponit, qualis ergo est? aut sub qua ratione poterit a nobis concipi? Ad quod argumentum solum respondent esse quamdam conjunctionem Angeli cum substantia corporis secundum se, non prout hic, aut alibi existit, quæ est propria rerum spiritualium, aut earum, quæ in modo existendi in corpore, illas imitantur, ut est corpus Christi in Eucharistia. Sed per hoc nullo modo explicatur illa unio, sed nuda assertio repetitur, ideoque nullo modo argumento satisficit.

5. *Impugnatur secundo.* — Et explicatur amplius difficultas, quia omnis realis unio fit, vel propter perfectionem ejus, cui fit unio, vel propter utriusque perfectionem, vel ut ex rebus sic unitis resultet aliquid aptum ad aliquam operationem propriam, et peculiarem talis compositi: sed nihil horum in tali unione Angeli ad corpus invenitur; ergo. Major potest facile inductione ostendi in omnibus unionibus, quas experimur. Nam forma materialis unitur materiæ, ut eam conservet, vel perficiat, et ut conservetur in ipsa, et ut resultet totum, quod est per se unum. Et anima unitur corpori, ut illi det vitam, et ut per illud possit suam perfectionem, saltem quoad operationem consequi. Et similiter accidens unitur subjecto, et ut illud perficiat, et ut in eo conservetur, et sic de cæteris. Et ratio est, quia alias unio erit superflua, quod natura abhorret. Minor autem probatur, quia Angelus per talem unionem non perficitur, quia ratione illius nihil potest operari, nec ad suas proprias operationes perficiendas aliquid per corpus consequi. Dices indigere unione prævia, ut possit in ipsum corpus operari. Sed contra, quia illa operatio solum esse potest motus localis, ad quem non requiritur unio realis moventis, et mobilis, sed assistentia, vel propinquitas sufficit. Qua ratione probavimus supra cum D. Thoma, spiritum non uniri corpori per modum formæ propter

solum motum localem, quia talis unio ad illum non est necessaria, quæ ratio de omni unione physica æqualiter procedit. Eo maxime quod Angelus potest esse in celo empyreo, quod movere non potest; ergo non est in illo per unionem realem ad illud, quæ propter motum fiat. Nec etiam ex illa unione perficitur corpus, alias perficeretur formaliter, quod intelligi non potest. Sequela patet, quia illa perfectio corporis, non est per efficientiam Angeli in ipsum, ut supponitur, ergo debet esse immediate, et formaliter, ita ut Angelus sit forma propria corporis, quasi accidentalis, quod intelligi non potest. Dices fieri posse, ut Angelus per suam assistentiam corpus perficiat, absque causalitate effectiva vel formali, sed hoc evertit unionem. Solum enim habere poterit locum absque efficientia, sed non formaliter. Nisi quis perfectionem vocet, quam Capreolus ornatum appellabat, quod ad summum intelligi potest morali modo: sicut dignus habitator dici potest ornare, et quasi perficere domum. Ad hoc autem non est necessaria unio physica, sed sola præsentia, seu assistentia, ut per se notum est. Denique ex vi talis unionis illud compositum vel potius aggregatum ex corpore, et Angelo nullam peculiarem operationem habere potest: sed corpus ita potest exercere suas transeuntes operationes, ac si ibi non esset Angelus, et Angelus suas immanentes actiones, ac si ibi non esset corpus, ergo frustranea est, et ficta talis unio.

6. *Impugnatur tertio.* — Tertio principaliter argumentor, quia ad realem præsentiam Angeli in corpus non est necessarius talis modus unionis ex parte Angeli; ergo frustra cogitatur. Consequentia probatur, tum ad hominem, quia ille modus solum introducit ab his auctoribus, ut ratione illius possit Angelus dici præsens huic operi magis, quam alteri, tum simpliciter, quia si præsentia esse potest sine tali modo, illa sufficit, ut Angelus dicatur esse in celo et in terra, ac proinde, ut sit in loco (ut statim ostendemus). Probatur ergo antecedens, et imprimis cum præsentia inter corpus, et Angelum mutua sit, quantum ad entitatem, seu substantialem indistantiam, si ad illam esset necessarius aliquis modus unionis, potius in corpore, quam in Angelo ponendus esset. Quia magis mutabile est corpus, quam Angelus; ergo si unio illa fit per mutationem alterius extremi: potius dicendum est fieri per mutationem corporis, quam Angeli, quia si Angelus maneret realiter unitus corpori, et consequenter id sufficeret, ut Angelus esset in corpore, et me-